

Editorial

Představujeme dubnové číslo 2018

Vážené čtenářky a čtenáři,

představujeme Vám první číslo šestého ročníku časopisu Sociální pedagogika, vydaném v roce 2018. Uvedené číslo reaguje na výzvu pro autory v podobě monotematicky zaměřeného čísla s názvem **Každodenní sociální praktiky jako součást stvrzování sociálního řádu v oblasti výchovy a vzdělávání**.

V rámci tohoto monotematického čísla vám představujeme následující příspěvky. Úvodní studie s názvem **Sociologie vědění jako cesta k promýšlení sociálních praktik** autorky Veroniky Kolaříkové má povahu teoretické studie, ve které autorka vyložila propojení každodenního vědění aktérů ústíciho do jejich jednání v podobě sociálních praktik normovaných mocenskými strukturami. Výklad problematiky ukotvila do kontextu sociologie vědění, což se projevilo zasazením sociálních praktik do konceptů Mannheima a Bergera s Luckmannem. Za hlavní přínos svého výkladu autorka považuje vytvoření diskusního rámce o zásobárně sdíleného vědění různých sociálních skupin, která má dopad na sociální praktiky a tvorbu sociální reality. Stvrzování sociálního řádu se tak děje zvýznamňováním normovaných sociálních praktik. Svým textem autorka vytvořila srozumitelné a komplexně zpracované teoretické pozadí výzvy tohoto monotematického čísla, čímž čtenářům pravděpodobně usnadnila pochopení obsahu ostatních studií.

Výzkumná studie Aleny Felcmanové s názvem **Sociokulturní diverzita organizací ve vzdělávání** se zaměřuje na srovnání role učitelů, úředníků a pracovníků v neziskových organizacích praktikujících mechanismy inkluzivního vzdělávání. Tyto role byly teoreticky ukotveny do konceptů kultury organizací a normativního profesionalismu. Autorka se výzkumně zabývala dilematem durkheimovské, resp. weberovské verze pojmání působení struktury organizace na fungování člověka, resp. člověka na fungování organizace. Klíčovým bodem výzkumu bylo zaměření na souvislosti způsobující specifičnost kultury organizací zabývajících se inkluzivním vzděláváním ve dvou českých městech. Studie se setkává s výzvou našeho časopisu v oblasti institucionálního prolínání mocenských a alternativních diskursů nahlížených z pohledu přímých aktérů výše zmíněných organizací. Výzkumné závěry lze využít zejména ve sféře interpersonální komunikace a sdílení profesní zkušenosti v působení institucí, jakými jsou například rodina, nezisková organizace, škola apod. Sekundárně studie naráží na problém soutěživého (nespolupracujícího) a spolupracujícího diskursu mezi aktéry, resp. organizacemi v inkluzivním vzdělávání.

Studie s názvem **Ohrožují soukromé školy rovný přístup ke vzdělávání v České republice?** Lucie Jarkovské reflektuje diskursivně ukotvené argumenty v problematice ideálů rovnosti a sociální koheze na úrovni mateřských a základních škol. Diskursivní ukotvenost vložila do binarity tržně liberální ideologie versus ideologie demokratizovaného školství. Spouštěčem veřejné diskuse se stal počín MŠMT, které v lednu 2017 nedalo souhlas k zápisu čtyřiceti soukromým školám. Obavy kritiků tohoto rozhodnutí a osočení z cílené likvidace soukromých škol dementovalo MŠMT poukazem na principy dobrého hospodaření a přiměřeného kapacitního plánování. Autorka se ve své studii pokusila ukázat argumentační rovinu obou táborů, a to z pohledu marketizace školství, hrozby vzdělanostní segregace dětí v důsledku odlišných kulturních kapitálů jejich rodičů či poptávky po soukromých školách zejména z hlediska diverzifikace vzdělávacích drah nebo selektivity žáků podle socioekonomického statusu jejich rodičů. Ve svém závěru se přiklonila k argumentu, který stojí na přesvědčení o podpoře rozvoje soukromých škol jakožto cestě za vyšší kvalitou vzdělávání v ČR.

Studie s názvem **Osobnostní a sociální změna v kontextu metody playback divadla** Veroniky Nýdrlové se tematicky zabývá tzv. playback divadlem, které autorka chápe diskursivně jako sociální praktiku, didakticky jako metodu dialogu a metodologicky jako výzkumný nástroj. Pomocí playback divadla aktéři konstruktivisticky vytvářejí poznání na základě sdílení ztělesněných příběhů. Toto poznání má rovinu

situačního komunitního mikroprostoru, kterým se aktéři dostávají do sociokulturního mezoprostoru a nakonec dosahují porozumění i v rámci systémového makroprostoru. Účinky playback divadla se projevují v triádě: umění, sociální rozměr, rituál. Základem účinku je reflexivita aktérů ve vztahu k proměnlivosti (tekutosti) sdíleného vědění. Proměnlivost vědění je posílena teoretickým konceptem tzv. změny kruhu, při které aktéři dosahují svého osobnostního rozvoje a sebepoznání. Výklad problematiky je situován jako zkušenost lektorky, která svou profesní identitu spojuje s oborem sociální pedagogika.

Výzkumná studie Markéty Sedlákové s názvem **Zkušenost ze zahraničí jako stimulátor transformace identity jedince** koresponduje s výzvou tohoto dubnového monotematického čísla v aspektu seberefektivního vnímání sociálních praktik mluvčích v problematice proměny jejich identit při zahraničním pracovním, resp. studijním pobytu. Autorka se zaměřila na reflexi mluvčích související na jedné straně se zkušenostním obohacením z diverzity, na druhé straně se sociálními dopady diverzity, které byly mj. spojeny s kulturním šokem, frustrací, pocitem odcizení, osamělostí, kulturním konfliktem či nepochopením. Důležitou součástí prožívání mluvčích bylo vytržení z každodenního vědění. Zjištěné výzkumné závěry, získané pomocí diskursivní analýzy, mohou být užitečné zejména pro přípravu učitelů, kteří se věnují žákům s odlišným mateřským jazykem. Za stěžejní sdělení studie považuji upozornění autorky na její interpretaci tzv. diskursu ztělesnění. Podle autorky se zmíněný diskurs prolíná v následující problematice: „Člověk vytržený z každodenní rutiny samozřejmého začíná dennodenně odpovídat sám sobě na otázky: Kdo jsem, kam a jakým způsobem směřuji? Je to tím, že jeho identita je najednou pod velkým tlakem sebe(re)definování“.

Prostřednictvím **recenze** autorky Ivany Hrubešové je představena kniha Kateřiny Kolářové (ed.) s názvem *Jinakost – postižení – kritika. Společenské konstrukty nezpůsobilosti a hendikepu*. Autor Michal Ševčík přináší druhou recenzi knihy *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty* autora Josefa Smolíka.

Na závěr si dovoluujeme poděkovat všem členům redakční rady, autorům a recenzentům za spolupráci při tvorbě tohoto monotematického čísla a s potěšením vítáme Feifei Han z australské University of Sydney a Xuesong He z čínské East China University of Science and Technology mezi členy redakční rady časopisu.

Redakce